

Asia: VN/18706/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta opetus- ja kulttuuriministeriön asetukseksi ammatillisen koulutuksen rahoituksen laskentaperusteista annetun opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot asetusluonnoksesta

Luonnoksesta opetus- ja kulttuuriministeriön asetukseksi ammatillisen koulutuksen rahoituksen laskentaperusteista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamiseksi

Opetus- ja kulttuuriministeriö on valmistanut ehdotuksen asetukseksi ammatillisen koulutuksen rahoituksen laskentaperusteiksi. Pyydettyä lausuntoon Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry esittää seuraavaa.

Yleiset huomiot asetusluonnoksesta

Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmästä on tulossa eri rahoitusosuuksien laskennan kautta varsin monimutkainen kokonaisuus. Esityksen vahvuutena voi pitää sitä, että se on selkeyttää rahoitusperusteita sekä yhdenmukaistaa käytänteitä. Esityksellä myös helpotettaisiin koulutuksen järjestäjän hallinnollista työtä.

SAK katsoo, että kustannusryhmien määrittely on selkeyden näkökulmasta perusteltua. Esitys jättää kuitenkin edelleen eri tutkintotyyppien keskinäisen rahoituksen epätasapainoiseksi perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkintojen välillä. Perustutkintojen osalta esitys on pääosin oikeasuuntainen. SAK pitää tärkeänä, että ammatti- ja erikoisammattitutkintojen rahoitus pohjaa vahvistetaan.

Perusteet opiskelijavuoden mekaanisen rajaamiseen ovat käytänteiden selkeyttämisen osalta olemassa, mutta esitys ei tältä osin täysin palvele ammatillisen koulutuksen järjestäjien, opiskelijoiden tai työelämän tarpeita.

Huomiot ehdotetusta opiskelijavuoden määritelmästä

Esityksessä opiskelijavuoden määrittelyssä siirryttäisiin kaavamaiseen menettelytapaan, jossa neljän viikon jakso heinäkuussa rajattaisiin opiskelijavuodesta pois. Menettely yhdenmukaistaisi opiskelijavuoteen kuuluvien päivien määrittelyä ja keventäisi koulutuksen järjestäjien hallinnollisen työn määrää. Esityksen mukaan heinäkuun rajaus koskisi pitkäkestoista tutkintotavoitteista ammatillista koulutusta. Rajaus ei koskisi alle vuoden mittaisia koulutuksia, kuten tutkinnon osien suorittamista tai valmentavaa VALMA-koulutusta.

SAK katsoo, että esitys voi osaltaan yksinkertaistaa ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmää. Esitettyyn malliin liittyy kuitenkin haasteita ja sen vaikutuksia on vaikea arvioida. Ammatillisen koulutuksen osaamisperusteisuus, osaamisen hankkimisen aikaan ja paikkaan sitomattomuus asettaa koulutuksen järjestämiselle omat erityispiirteet ja reunaehdot.

Jatkuvan haun kautta opiskelijat voivat hakeutua opiskelemaan ympärivuotisesti ja työpaikalla tapahtuvaa osaamisen hankkimista koulutus- ja oppisopimuksilla ja tehdään myös kesäisin ja lomakausilla. Näin ollen myös opetuksen ja ohjauksen tarve on ympärivuotista. Työelämäpalautteen mukaan yhteistyön koulutuksen järjestäjien ja työpaikkojen välillä tulisi olla nykyistä tiiviimpää. Etenkin opiskelijoiden ohjaukseen ja arviointiin kaivataan lisää tukea ja opettajien läsnäoloa työpaikoilla nykyistä enemmän. Näin ollen opiskelijavuoden mekaaninen rajaus vaatii vielä lisäpohdintaa.

Huomiot tutkintojen, valmentavan koulutuksen ja muun ammatillisen koulutuksen kustannuskertoimista

Tutkintorakenteen mukaiset tutkinnot jaettaisiin jatkossakin viiteen kustannusryhmään, mutta kustannusryhmien painokertoimia muutettaisiin ja osa tutkinnoista siirtyisi toiseen kustannusryhmään.

Rahoitusjärjestelmästä on tulossa eri rahoitusosuuksien laskennan kautta varsin monimutkainen kokonaisuus. SAK katsoo, että kustannusryhmien määrittely on selkeyden näkökulmasta perusteltua. Kuitenkin uusilla tutkintojen sijoittumisilla ja kertoimilla olisi vaikutusta rahoituksen jakautumiseen koulutuksen järjestäjien välillä, koska koulutuksen järjestäjien profiileissa on eroa ja rahoitus laskettaisiin suhteellisina osuuksina. Kuten esityksessä todetaan, suurimmat muutokset kohdistuisivat kapea-alaisiin koulutuksen järjestäjiin ja niihin, joilla koulutustarjonta on painottunut ammatti- ja erikoisammattitutkintoihin. Muutokset olisivat suurimpia pienimmillä järjestäjillä.

SAK pitää tärkeänä, että painokertoimien vaikutuksia koulutuksen järjestäjien koulutustarjontaan seurataan, jotta kustannusryhmät eivät liiaksi ohjaa koulutuksenjärjestäjän toimintaa. Edelleen eri tutkintojen sijaintia kustannusryhmissä on syytä tarkistaa määrääjain, jotta järjestelmään ei synny vääranlaisia kannustimia tätä kautta.

Valmentavien koulutusten, tutkintoon johtamattoman muun ammatillisen koulutuksen sekä opiskeluvaihtoehtoja tukevien opintojen painokertoimiin esitetään hienoista korotusta. SAK katsoo, että suunta on oikea, mutta pitää panostusta riittämättömänä. Jotta ammatilliselle koulutukselle säädetystä yhteiskuntavastuun tehtävästä kyetään aidosti huolehtimaan, on tuen jatkuvuudesta huolehdittava nykyistä yhdenmukaisemmin ja vaikuttavammin. SAK katsoo, että opiskelijoiden opetukseen, ohjaukseen ja tukeen tarvittavat resurssit huomioidaan rahoituksessa, sillä oppivelvollisuuden laajentamisen myötä erityistä ja vaativaa erityistä tukea ja valmentavaa koulutusta tarvitsevien opiskelijoiden määrä ammatillisessa koulutuksessa edelleen kasvaa.

Huomioidut majoituksen korotuskertoimista

Majoituksen korotuskertoimien osalta SAK pitää esitystä kannatettavana. Seudullisen saavutettavuuden näkökulmasta on tärkeää, että asuntolatoiminta kompensoidaan koulutuksen järjestäjille riittävällä tasolla. Alueiden elinvoiman, työllisyyden ja opiskelijoiden hyvinvoinnin kannalta on oleellista, että asuntolatoiminta on riittävää ja laadukasta.

Huomioidut tutkintotyyppikertoimista

Tutkintotyyppien painokertoimiin perus- ja suoritusrahoituksen osalta esitetään muutosta. SAK pitää esitystä ammatti- ja erikoisammattitutkinnon painokertoimien korotuksesta kannatettavana. Ehdotettu muutos nostaisi ammatti- ja erikoisammattitutkintojen suhteellista rahoitusta. Esitys korjaisi myös rahoituksen määräytymisen perusteena käytettyjen opiskelijamaksujen osuutta. SAK tukee esitystä ammatti- ja erikoisammattitutkintojen perusrahoituskertoimen korottamisesta, sillä laskennallinen opiskelijamaksujen 15 %:n osuus ei nykyisin toteudu.

Esityksen puutteeksi jää kuitenkin se, että ammatti- ja erikoisammattitutkintojen painokertoimet perus- ja suoriterahoituksessa ovat epäsuhdassa perustutkintoihin verrattuna. Ero kasvaa entisestään, mikäli esitetyt muutokset tutkintojen kustannusryhmiin toteutuisivat. Tällöin ammatti- ja erikoisammattitutkinnoista noin 80 prosentilla kustannusryhmä laskisi. SAK pitää tärkeänä, että ammatti- ja erikoisammattitutkintojen rahoitus pohjaa vahvistetaan.

SAK pitää tärkeänä, että koko nuorisoikäluokalle taataan toisen asteen tutkinto. Oppivelvollisuuden laajentumisena myötä ammatillisten perustutkintojen rahoitustarve eittämättä kasvaa, sillä ne ovat nuorten ensisijainen tapa suorittaa toisen asteen ammatillinen tutkinto.

Yhtä tärkeää on kuitenkin huolehtia ammatillisen koulutuksen koko asiakasryhmästä. Merkittävä osa ammatillisen koulutuksen opiskelijoista on aikuisia ammatti- ja erikoisammattitutkinnon suorittajia.

Rahoituksella on tuettava eri ikäisten ja eri elämäntilanteissa olevien henkilöiden osaamisen kehittämistä sekä vastattava jatkuvan oppimisen tuomiin haasteisiin. Esitys työvoimakoulutuksen korotuskertoimen laskemisesta ammatti- ja erikoisammattitutkintokoulutuksessa 0,09:stä 0,25:een ei SAK:n mielestä vastaa tätä tarkoitusta ja esitystä pitäisi tältä osin tarkistaa.

Huomiot yrittäjän oppisopimuskoulutuksen työelämäpalautteen keräämisestä ja laskennasta

Vaikuttavuusrahoituksen määrittelyssä opiskelija- työelämäpalautteen kerääminen ja kokoaminen on keskeisessä roolissa. SAK katsoo, että esitys on tätä osin kannatettava. SAK pitää tärkeänä, että palautteen keruusta ei aiheudu liiallista kuormaa vastaajille ja vastausprosentti saadaan kattavaksi.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Muut huomiot

-

Aaltonen Erja
SAK ry - Työ ja turva -osasto/Kirsi Rasinaho